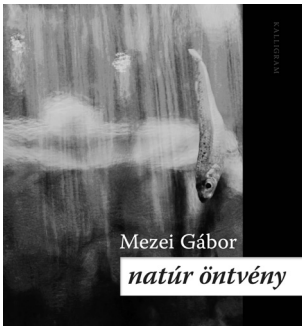

NAGY MÁRTA JÚLIA

Eleven ételek, halott tájak

MEZEI GÁBOR: NATÚR ÖNTVÉNY

Kalligram Kiadó
Budapest, 2016
96 oldal, 2000 Ft

”

Mezei Gábor második kötete posztapokaliptikus versvilágba vezet minket: torz szörnyek, horrorisztikus receptek, lepusztult, sivár tájak és belső terek. Az első ciklus címe – *monstrorum historia* – utalás a 16. századi olasz természettudós, Ulisse Aldrovandi azonos című művére, amely fikatív lények leírását tartalmazza. A ciklus darabjai szorosan kapcsolódnak egymáshoz, nemcsak a címadások révén (a páros oldalakon per jellel elválasztott főnevek vagy melléknevek, a páratlan oldalakon a monstium szó számozva – a számozás nem folytatólagos), hanem a versek felépítése is megegyezik. Mintegy csattanóként ismerjük fel a ciklus utolsó, *fél/metszés* című versében Noé bárkájának motívumát: „a hajópadlón feszült állatok. állatok / másznak szét félig. a feszültség / a félben szétcsúszik. ember nyúl / utánuk, egy-egy felet vesz fel / mindből”. Ezt a párhuzamot erősíti a pár oldallal korábban olvasható *macska/lom* című vers elején a szájjában ágat tartó galamb motívuma is (amely majd egy későbbi, *nehéz forgács* című ciklus utolsó, *belső forgás* című versében visszatér). A szörnyenumeráció és a bibliai történet egyes motívumainak torzított átvétele miatt nehéz elvonatkoztatni attól az olvasattól, hogy a ciklus az özönvíz történetének afféle groteszk átirata, burkoltan, de mégiscsak azt éreztetve, mintha kár lett volna megkegyelmezni annak a pár élőlénynek is.

Ez a felütés határozza meg a kötet egészének alaphangulatát. Az egyes ciklusokon belül is szigorú rend uralkodik; a *minden tej* című ciklus verseinek utolsó sorát ismétli a következő első sora, vagy ha nem is pontosan, legalább az utolsó sor motívumára utal, mintegy láncszeren összefűzve az egyes darabokat; az *éhségtől haloványak* című ciklus darabjainak tematikai egységessége egyértelmű (receptek), de a címadás szekvenciális jellege is ugyanolyan, mint az első ciklusban, ráadásul a páratlan oldalakon található versek címei a hét napjai (a páros oldalakon viszont semmi, a tartalomjegyzékben a versek nyitó sorai szerepelnek). A *véges kötés* verscímei jobbra építőanyagnevek, vagy az építkezéshez

használatos eszközök. A versek formailag is egységesek, nyelvük meglehetősen szikár: többnyire precíz és pontos (néha mikroszkopikus részletességűnek ható) leírások, kis kezdőbetűs, állító, sokszor hiányos mondatok, kevés szókép, semmi cifraság. Ennek köszönhetően nagyon fegyelmezetten szerkesztett, átgondolt, erős koncepciójú, feszes kötetet kapunk, ennek azonban az a veszélye, hogy az egyes darabok nem állnak meg magukban, nem emelkedik közülük egyik-másik, beleszürkülnek egymásba az egyes szövegek – így persze egy feltűnően gyenge verset is nehezebb kiszűrni.

Az *éhségtől haloványak* ciklus verses receptjei viszont maradandóbb nyomot hagynak, mint a kötet többi darabja: nemcsak a szokatlanabb tematika, hanem a leírások hátborzongató naturalisztikussága miatt is. A *monstrum*³ című vers végén „halkan, sósan sír” a lény, miközben fő a vízben, e ciklus *péntek* című versében a forró vízbe dobott élő rák „kicsinyét levesben főve / megeszi elevenen”, de a véres báránylevél és a belezés sem hat kevésbé rémisztőnek. Paradox módon mintha a feldolgozás során keltnének életre (nem túl szellemes szójárással élve) az ételnek szánt állatok, szinte antropomorf vonásokat öltenek. Ezek előképe a 17.-18. században élt szerző, Zay Anna *Herbáriuma*, melyből egy idézet a Mezei-kötet első fülén olvasható. A barokk kori író nő könyvében a gyógynövényekkel történő orvoslás mellett állatvérével, sokszor eleven állatokkal végzett gyógy módokat is javasol, ennek ismeretében pedig értelmezhetőek úgy is a jelen kötet morbid receptjei, mintha a leölt állat tulajdonságait venné fel a gyógyulni vágyó ember, vagy legalábbis elmosódnának az emberi és az állati lét közti határvonalak. Az emberi perspektíva leginkább a *nehéz forgács* című ciklusban van jelen, de ott is sokszor a tájba, a térbe olvad bele a az E/2. személyben megszólított, névtelen-nemtelen figura, emberi sziluettje is csak a körülötte levő tárgyakból, az általa végzett cselekvésekből rajzolódik ki (tányérból evés, futni megy – nem fut, mert akkor állat is lehetne), a fején gyökerek nőnek (*élő szakáll*), a fog belenő a fába (*derékig só*). A fentebb vázoltak a poszthumán irányába viszik a kötet verseit, az ember nélküli, pusztuló világ képe pedig az utolsó két ciklusban teljeseedik ki, illetve válik egyértelművé: korhadás, rozsdásodás, rohadás, korrodálódás képei sorakoznak, de mégsem a széthullás, hanem az egybeforrás felé mutatnak (erre a *véges kötés* cikluscím is utal): összeragadnak, csomósodnak, megfagynak, *megkötnek* a tárgyak, a hegygerincet is forrasztják. Ezekben a versekben a fizikai-kémiai folyamatok és az emberi műveletek közti határ mosódik el, mintha egy mérnöki pontossággal felépített, ám lelketlen világot akarnának ábrázolni a szövegek. Így kézenfekvő volna a borítón is látható halból, illetve a Zay Anna-idézetben szereplő halból a hal keresztény szimbolikáját is belevonni a szövegek értelmezésébe, amit az első ciklus bibliai motívumai is erősítenek, de ezt a párhuzamot már túlságosan erőltetettnek érzem.

Összességében véve gondosan felépített, hangulatában és formailag is egységes kötet ez, amelynek kifejezett erénye a posztapokaliptikus víziók és a versbeszéd hideg közönye között feszülő ellentmondás, és a képi világra is szépen rímel a versek nyelvezete. Talán éppen a mérnöki precizitását sokalltam kicsit, melyet csodálunk, de könnyet így e pusztuló világért nem ejtünk – bár elismerem, valószínűleg nem is az volt a cél.